

Jouw Ingebrachte Mentor in de Begeleiding van Jongeren met Extreme Idealen

Een verkennend onderzoek naar de mogelijkheden voor het inzetten van een informele mentor
in de begeleiding van jongeren met extreme idealen ter preventie van radicalisering

Masterthesis

Youth, Education and Society

Universiteit Utrecht

Auteur: Marina Kleinjan
Studentnummer: 5729521
Thesisdocent: Dr. Marije Kesselring
Tweede beoordelaar: Drs. Bob Horjus
Begeleider Youké: Drs. Erik Klaassen
Datum: 22 juni 2018

Universiteit Utrecht

Youké
sterke jeugd

Samenvatting

Doel: Het (in)formele netwerk lijkt een belangrijke rol te spelen in het begeleiden van jongeren bij het ontwikkelen van idealen, ook wanneer idealen ontsporen en jongeren dreigen te radicaliseren. Steun uit het (in)formele netwerk kan een beschermende factor tegen radicalisering zijn. De JIM-aanpak combineert formele en informele zorg door de inzet van *Jouw Ingebrachte Mentor (JIM)*: een mentor die de jongere kiest uit het eigen netwerk. De JIM-aanpak is een integrale duurzame aanpak voor gezinnen met complexe problematiek. De focus van deze verkennende studie is of de JIM-aanpak ook bij jongeren met extreme idealen mogelijkheden biedt. **Method:** Negen semigestructureerde interviews zijn afgenomen onder professionals, JIMs en onderzoekers. **Resultaten:** Kansen liggen in de vertrouwensband die jongeren hebben met hun JIM in tegenstelling tot met hulpverleners. JIMs kunnen jongeren bevragen, een spiegel voorhouden, fungeren als rolmodel en een brug naar hulpverlening zijn. Belemmerende factoren lijken wanneer het gezin geen (acute) zorgen heeft over de extreme idealen of ongemotiveerd is voor de JIM-aanpak. Professionals worden gezien als procesbegeleider met kennis en kunde van (de)radicaliseringprocessen. Zij hebben de verantwoordelijkheid om in te grijpen wanneer de veiligheid in het geding komt. **Conclusie:** De JIM-aanpak biedt mogelijkheden ter preventie van radicalisering bij jongeren met extreme idealen zolang jongeren (en hun gezin) open staan voor een JIM en tot verandering bereid zijn.

Kernwoorden: *Jouw Informele Mentor*, extreme idealen, jongeren, radicalisering

Abstract

Aim: (In)formal care seems to play an important role in guiding adolescents in their development of ideals, even when ideals derail with the risk of radicalization. Support from (in)formal care can be a protective factor against radicalization. The JIM-approach combines formal and informal care through the support of *Jouw Ingebrachte Mentor (JIM)*: a mentor selected by adolescents from their own social network. The JIM-approach is an integral and enduring approach for families with complex problems. The focus of this exploratory study is whether the JIM-approach also offers opportunities for adolescents with extreme ideals. **Method:** Nine semi-structured interviews were conducted among professionals, JIMs and researchers. **Results:** Opportunities lie in the relationship of trust that adolescents have with their JIM in contradiction to formal care providers. JIMs can question adolescents, mirror the ideals and behavior of adolescents, act as a role model and can be a bridge to formal care. Obstructing factors seem to be when the family has no (acute) worries about the extreme

ideals or is unmotivated for the JIM-approach. Professionals are viewed as process supervisors with knowledge and skills of radicalization processes. They have the responsibility to intervene when safety is at stake. **Conclusion:** The JIM-approach offers opportunities to prevent radicalization among adolescents with extreme ideals on the condition that adolescents (and their families) are open to the JIM-approach and are willing to change.

Keywords: informal mentoring, extreme ideals, adolescents, radicalization

Jouw Ingebrachte Mentor in de begeleiding van jongeren met extreme idealen
Radicalisering – een proces waarbij een individu of groep extreme opvattingen ontwikkelt, die afwijken van de gangbare opvattingen in onze samenleving en bereid is de gevolgen te aanvaarden van de strijd voor een samenleving die niet overeenkomt met onze democratische waarden (Nederlands Jeugdinstituut [NJI], 2018) - is geen nieuw verschijnsel binnen de samenleving. Wereldwijd zijn er al lange tijd radicale groeperingen actief als de FARC in Colombia, al Qa'ida in het Midden-Oosten en de Tamil Tigers in Sri Lanka. Ook in Europa is radicalisering niet nieuw. Radicale bewegingen als de ETA en IRA waren decennialang actief in Spanje en het Verenigd Koninkrijk en Nederland had in de jaren '70 te maken met krakerscellen en links extremistische groeperingen als de Rode Hulp en het Rood Verzetsfront (Doosje, Loseman, & Van Den Bos, 2013; Silke, 2008; Verbij, 2010). De laatste jaren gaat de meeste aandacht uit naar een specifieke vorm van radicalisering, namelijk jihadistisch terrorisme onder moslimjongeren (Feddes, Nickolson, & Doosje, 2015). Deze toegenomen aandacht is te verklaren doordat momenteel de jihadistische dreiging, vooral vanuit al Qa'ida en ISIS, voor Nederland en veel andere landen de grootste terroristische dreiging vormt (Ministerie van Veiligheid en Justitie [VenJ], 2017b).

Sinds maart 2013 is het niveau van het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland substantieel; vier op een schaal van vijf. Niveau vier betekent dat er geen concrete aanwijzingen zijn dat er een terroristische aanslag wordt voorbereid op Nederland, maar dat er wel een reële kans is op een aanslag (VenJ, 2017b). In de strijd tegen terrorisme trekt de Nederlandse overheid voor het derde opeenvolgende jaar geld uit voor de aanpak van radicalisering. De zes miljoen die twintig gemeenten in 2018 ontvangen, worden ingezet voor de analyse van lokale problemen en weerbaarheid, de ondersteuning van het netwerk van radicaliserende jongeren en het versterken van de deskundigheid van professionals die werken met deze doelgroep (VenJ, 2017a).

Bij de aanpak van radicalisering is het belangrijk om niet alleen repressief in te grijpen (VenJ, 2017c), maar juist radicalisering te voorkomen door radicalisering in een pedagogisch perspectief te plaatsen: het ontwikkelen van extreme idealen hoort binnen de identiteitsontwikkeling van jongeren en is sec gezien positief. De extreme idealen van jongeren kunnen, wanneer begeleid in een constructieve educatieve en pedagogische omgeving, bijdragen aan de vorming van kritische burgers die de democratie goed kan gebruiken. Wanneer jongeren met extreme idealen echter onvoldoende begeleid worden, kunnen idealen op drift raken en ontsporen (Van San, Sieckelinck, & De Winter, 2010). De inzet van informele en formele hulp kan helpen om ontsporing bij jongeren met extreme

idealen te voorkomen en blijkt een belangrijke beschermende factor tegen radicalisering (Pels, 2014; Van San et al., 2010).

Om de inzet van informele hulp van bijvoorbeeld vrienden, familie en burens en de formele hulp vanuit hulpverleningsorganisaties beter op elkaar aan te laten sluiten, worden interventies ontwikkeld waarin formele hulp samenwerkt met informele netwerken. Een voorbeeld hiervan is InVerbinding, een interventie waarbij het sociaal netwerk van jongeren en hun gezin wordt betrokken in de hulpverlening. Het doel is uithuisplaatsing voorkomen en gezinnen duurzaam ondersteunen door de inzet van Jouw Ingebrachte Mentor (JIM), een informele mentor die het gezin zelf kiest uit het eigen netwerk. Professionals gaan een tijdelijke samenwerking met de informele mentor aan vanuit de gedachte dat informele steun blijft bestaan, terwijl professionele steun tijdelijk is. De JIM heeft een centrale rol in de hulpverlening en beslist vanaf de start mee over de invulling van de pedagogische en psychologische hulp. Daarmee ondersteunt de JIM niet alleen het gezin, maar ook de professional (Van Dam & Verhulst, 2016; Youké, 2018).

De JIM-aanpak wordt nu ingezet voor jongeren waarbij sprake is van complexe problematiek en dreigende uithuisplaatsing (Van Dam & Verhulst, 2016; Youké, 2018). Uit eerder onderzoek komt naar voren dat informele en formele hulp kan bijdragen om ontsporing bij jongeren met extreme idealen te voorkomen en om de idealen van jongeren constructief te begeleiden (Van San et al., 2010). Mogelijk biedt de JIM-aanpak ook kansen voor jongeren met extreme idealen, zodat jongeren zich kunnen ontwikkelen tot kritische burgers in plaats van tot een mogelijke bedreiging voor de samenleving. Het doel van dit onderzoek is te verkennen wat de mogelijkheden zijn van een Jouw Ingebrachte Mentor (JIM) in de begeleiding van jongeren met extreme idealen ter preventie van (verdere) radicalisering.

Theoretisch kader

In deze paragraaf wordt ten eerste de JIM-aanpak besproken. Daarna wordt ingegaan op de identiteitsontwikkeling van jongeren en hoe een problematische identiteitsontwikkeling tot radicalisering kan leiden. Vervolgens worden het radicaliseringsproces en een radicaliseringsmodel 'de trap naar terrorisme' (Moghaddam, 2005) besproken. Tot slot wordt ingegaan op de mogelijke rol die informele mentoren kunnen spelen in de aanpak van radicalisering.

JIM-aanpak

Eind 2012 startte Youké met het ontwikkelen van de JIM-aanpak als alternatief voor residentiële plaatsingen bij jongeren van 12-23 jaar en hun gezinnen met complexe

problematiek op meerdere levensgebieden. In de JIM-aanpak fungeert de JIM als vertrouwenspersoon en vertegenwoordiger van de jongere. De JIM wordt gevraagd een luisterend oor te zijn, ondersteuning en advies te bieden en in crisissituaties, wanneer mogelijk, de jongere op te vangen. Tevens wordt de JIM gevraagd om professionals inzicht te geven in de gezinsproblematiek en advies te geven over de behandelaanpak. Niet alleen de professional, maar gezamenlijk bepalen het gezin, de JIM en de professionals de oplossingsrichting. Het gezin en de JIM worden begeleid door een intersectoraal team met professionals uit de jeugdhulp, jeugdpsychiatrie, verslavingszorg en gehandicaptenzorg. Professionals werken systeemgericht en kunnen verschillende rollen hebben, bijvoorbeeld als behandelaar, bemiddelaar tussen gezin en netwerk of als eindverantwoordelijke. Daarnaast werken professionals aan het verbeteren van het sociale netwerk, zodat dit bijdraagt aan de positieve gezondheid en de gezinsveerkracht (Van Dam & Verhulst, 2016; Youké, 2018). Met elkaar werken het gezin, de JIM en de professionals aan het herstellen van de balans tussen draaglast en draagkracht (Bakker, Bakker, Van Dijke, & Terpstra, 1998), zodat jongeren zich kunnen ontwikkelen en uithuisplaatsing kan worden voorkomen (Van Dam & Verhulst, 2016; Youké, 2018). Een onderdeel van de ontwikkeling van jongeren is de identiteitsontwikkeling.

Identiteitsontwikkeling

De adolescentiefase wordt gekenmerkt door experimenteergedrag en het afzetten tegen ouders en de maatschappij. Jongeren ontwikkelen zich in deze fase naar volwassenheid en belangstelling voor politieke uitingen en (extreme) ideologieën is in deze fase normaal (Spee & Reitsema, 2015; Van San et al., 2010). Het is van belang gedrag van jongeren te zien in de bredere context van opvoeding, familieachtergrond, peergroup, samenleving, het politieke klimaat en vele andere factoren die een rol spelen in hun ontwikkeling (Crone, 2016; Spee & Reitsema, 2015). Jongeren staan voor de opgave om een eigen persoonlijke en sociale identiteit te creëren, ontwikkelen nieuwe relaties en vinden een eigen manier waarop zij hun leven willen vormgeven (Akbarzadeh, 2013; Buijs, Demant, & Hamdy, 2006; Pels & De Ruyter, 2011). In deze fase is het essentieel dat jongeren met hun denkbeelden en idealen ergens terecht kunnen. Wanneer jongeren ervaren dat hun denkbeelden niet serieus genomen worden, kunnen zij zich afgewezen voelen met als risico dat jongeren zich afkeren van hun sociale omgeving en hun toevlucht elders zoeken, bijvoorbeeld op internet en daar verder radicaliseren (Thompson, 2011; Van San et al., 2010).

Radicaliseringsproces

Radicalisering bij jongeren wordt gezien als het ontwikkelen van religieuze of politieke idealen die wezenlijk verschillen van de gangbare opvattingen in de samenleving

(Sieckelinck, Kaulingfreks, & De Winter, 2015). Radicalisering is een complex en dynamisch proces (Crone, 2016; King & Taylor, 2011). Hoewel het ideologische gedachtegoed van extreme groeperingen, zoals extreemrechts, extreemlinks, dierenactivisme en islamitisch extremisme sterk uiteenloopt en soms lijnrecht tegenover elkaar staat, is er in het radicaliseringsproces een parallel te zien tussen de verschillende ideologische groepen: de bereidheid om geweld te gebruiken om de samenleving drastisch te veranderen (Crone, 2016; NJi, 2018; Van San et al., 2010). Hoe het radicaliseringsproces precies verloopt, is per jongere verschillend en er is geen op zichzelf staande verklaring waarom jongeren radicaliseren. Om inzicht te krijgen in de factoren die een rol spelen bij het ontstaan van radicalisering wordt het ecologische model van Bronfenbrenner (1979) gebruikt. Het ecologisch model bestaat uit verschillende systemen die een rol spelen in de ontwikkeling van jongeren: het micro-, meso- en macrosysteem. Het microsysteem omvat alle omgevingen waarin de jongere zelf direct participeert, zoals het gezin en de school. Het mesosysteem verwijst naar de relaties tussen de verschillende actoren in de microsystemen, bijvoorbeeld tussen de jongere en het gezin, school of peergroep. Het macrosysteem verwijst naar de rol van bijvoorbeeld waarden, normen en wet- en regelgeving in de cultuur waarin de jongere opgroeit (Bronfenbrenner, 1979).

Microniveau. Onderzoek laat geen eenduidige resultaten zien over het bestaan van eventuele psychopathologie bij geradicaliseerde jongeren. Enerzijds blijkt uit empirisch onderzoek dat de meeste islamitische radicalen die betrokken zijn bij terrorisme geen psychische problematiek en een normale, onproblematische sociale achtergrond hebben (Bakker, 2006; Sageman, 2004, 2014; Silke, 2008). Anderzijds blijkt uit onderzoek dat er wel degelijk sprake is van psychopathologie (Feddes et al., 2015; NJi, 2018; Wienke & Ramadan, 2011). In lijn met deze bevindingen blijkt uit recent Nederlands onderzoek dat 60% van de Syrië uitreizigers psychosociale problemen heeft. Ook onder de groep potentiële uitreizigers en rechtsextremisten, blijken psychosociale problemen en persoonlijkheidsstoornissen relatief veel voor te komen (Weenink, 2015). Uit dit onderzoek blijkt ook dat bijna alle Syrië uitreizigers ervaring hebben met huiselijk geweld; als dader, slachtoffer of beide (Weenink, 2015). Aanvullend blijkt uit onderzoek bij een extremistisch milieu in Kopenhagen, dat niet zozeer ideologisch gedreven radicalisering tot geweld leidde. Echter, juist eerdere ervaringen met geweld waren een randvoorwaarde voor de aantrekkingskracht van een extremistische ideologie en het uitvoeren van terroristische aanslagen (Crone, 2016). Andere factoren op microniveau die het radicaliseringsproces op gang kunnen brengen of versnellen zijn:

schooluitval/verlies van werk, confrontatie met de dood, directe ervaringen met discriminatie, racisme en uitsluiting, aanvaringen met autoriteiten en detentie (Feddes et al., 2015).

Mesoniveau. Voor sommige jongeren kan een voedingsbodem voor radicalisering liggen in de pedagogische driehoek van thuiscultuur, straatcultuur en schoolcultuur. Wanneer er binnen deze drie culturen verschillende waardepatronen, gedragscodes, taal en ambitie worden meegegeven, kan er een mismatch ontstaan die het ingewikkelder maakt voor jongeren om een eigen identiteit te vormen. In reactie op deze instabiele omgeving, kunnen jongeren extreme vastigheid gaan zoeken of ergens sterk voor gaan staan (El Hadioui, 2011; I. El Hadioui, persoonlijke communicatie, 2016; NJi, 2018). Ook ervaren achterstand kan zorgen voor een grotere hang naar bevestiging en erbij willen horen. Vooral wanneer de *ingroup*, de eigen groep waaraan de jongere de identiteit ontleent, steeds belangrijker wordt en er nauwelijks vooruitzicht is op persoonlijke verandering en verbetering buiten de groep (Spee & Reitsema, 2015; Van Der Pligt & Koomen, 2009). Sociale banden met een radicale *ingroup* kunnen ertoe bijdragen dat een jongere verder radicaliseert of zich niet van een radicale groepering losmaakt, net als confrontatie met propaganda, deelname aan een training of het sluiten van een huwelijk (Feddes et al., 2015). Factoren op alle drie de niveaus kunnen ervoor zorgen dat de banden met beschermende sociale netwerken minder worden en een jongere open staat voor extreme keuzes en stappen, die voorheen geen optie leken (McCauley & Moskalenko, 2008; Malthaner & Lindekilde, 2017).

Macroniveau. Jongeren kunnen door polarisatie en vervreemding in onze huidige samenleving een onderlinge kloof tussen bevolkingsgroepen ervaren (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling [RMO], 2009). Jongeren die ontworteld zijn, zich afgewezen voelen door de maatschappij of ervaren dat zij minder kansen krijgen dan leeftijdsgenoten kunnen extra kwetsbaar zijn voor radicale gedachten (Akbarzadeh, 2013; Buijs et al., 2006; Moors, Van Den Reek Vermeulen, & Siesling, 2009; Pels & De Ruyter, 2011), doordat zij door deze gevoelens van frustratie naar antwoorden gaan zoeken (Noppe, Hellinckx, & Van De Velde, 2011; Van San et al., 2010). Ook waargenomen aanvallen op de eigen groep, de oproep tot actie en overheidsbeleid gericht op de eigen groep of radicalisering kunnen het radicaliseringsproces starten of versnellen (Demant & De Graaf, 2010; Feddes et al., 2015).

Samenvattend blijken factoren op zowel micro-, meso- als macroniveau een rol te kunnen spelen bij het ontstaan van radicalisering, hoewel niet alle jongeren bij wie (een combinatie van) deze factoren spelen radicaliseren (Feddes et al., 2015; NJi, 2018). Jongeren bezitten veerkracht, dat fungeert als buffer tussen hun zoektocht naar een identiteit en het deelnemen aan radicale ideologieën en acties (Noppe et al., 2011). Bij jongeren die wel

radicaliseren is kwetsbaarheid niet altijd een voorwaarde voor radicalisering. Uit onderzoek in Denemarken, Verenigd Koninkrijk en Nederland blijkt dat jongeren die radicaliseren vaak ambitieuze, intelligente jongeren met een sterk rechtvaardigheidsgevoel zijn die vaak uit warme, hechte gezinnen komen (NJi, 2018; Sieckelinck & De Winter, 2015). Een mogelijk verklaringmodel van het radicaliseringsproces is het trapmodel naar terrorisme (Moghaddam, 2005).

Trap naar terrorisme

Moghaddam (2005) gebruikt de metafoor ‘de trap naar terrorisme’ om radicalisering te verklaren. Zijn trapmodel bestaat uit de begane grond en vijf bovenliggende treden. Hoe hoger op de trap, des te meer terrorisme door jongeren gezien wordt als een rechtvaardige strategie. Op de begane grond, ‘het stadium van psychologische interpretatie van materiële condities’, bevinden zich jongeren die zich onrechtvaardig behandeld voelen. Sommigen zijn op zoek naar oplossingen en stijgen een trede; vooral wanneer ze ervaren dat de *ingroup* nadrukkelijk benadeeld wordt. Wanneer de eerste trede, ‘het stadium van bemerkte mogelijkheden om de onrechtvaardige behandeling te bestrijden’, jongeren geen mogelijkheden biedt om hun situatie te verbeteren en ze geen invloed op beslissingsprocessen ervaren, is het risico dat ze weer een trede hoger klimmen. Jongeren op deze tweede trede, ‘het stadium van verplaatsing van agressie’, ervaren nog steeds onrecht, frustratie en boosheid. Sommigen worden beïnvloed door leiders om hun agressie op een vijand, de *outgroup*, te richten. Jongeren die meer vatbaar zijn voor fysieke agressie richting een vijand, stijgen naar de derde trede. Op deze trede, ‘het stadium van moreel engagement’, beginnen jongeren terrorisme als een gerechtvaardigde strategie te zien. Degenen die steeds meer geloven in de idealen van een terroristische organisatie stijgen door naar de vierde trede. Op deze trede ‘categorisch denken en de legitimiteit van de terroristische organisatie’, worden jongeren geronseld voor deelname aan een terroristische beweging en staat de radicale groepering en bijbehorende ethiek centraal. Er is een versterking van het *ingroup* versus *outgroup* denken en de overtuiging dat het doel de radicale middelen heiligt. Op de vijfde en laatste trede, ‘het stadium van de terroristische daad en het ontwijken van remmende mechanismen’, worden jongeren geselecteerd en getraind om terroristische acties uit te voeren. Op deze trede vermijden jongeren alles wat hen van terroristische acties af kan houden (Moghaddam, 2005; NJi, 2018; Noppe et al., 2011).

De JIM-aanpak lijkt kansrijk op de begane grond, eerste en tweede trede. Op de derde trede worden jongeren met verschillende tactieken overgehaald om zich te verbinden aan een terroristische organisatie; door angst, geheimhouding en isolatie. Zelfs als jongeren die

radicaliseren doorgaan met hun 'normale' leven, is het doel hun parallelle leven in isolatie en geheim te ontwikkelen (Moghaddam, 2005). Een informele mentor heeft dan mogelijk geen zicht meer op wat zich afspeelt in het leven van een jongere.

Informele mentoren

Informele mentoren worden de laatste jaren binnen Europa ingezet ter preventie van radicalisering van (vooral moslim)jongeren. Vaak is de informele mentor een voormalig radicaal of een theoloog, maar soms ook een ouder familielid. Het doel van de mentorrelatie is om een band op te bouwen met de jongere en middels dit mentorcontact uiteindelijk de radicale zienswijze van de jongere te veranderen. Of informeel mentorschap bij jongeren met extreme idealen effectief is, is niet bekend vanwege de korte looptijd en het geringe onderzoek (Rhodes, 2005; Vidino, 2013; Zimmerman, Bingenheimer, & Behrendt, 2005). Wel lijkt een mentorrelatie beter stand te houden wanneer jongeren zelf hun mentor mogen uitkiezen (Schwartz, Rhodes, Spencer, & Grossman, 2013). Mentorschap bij radicalisering lijkt zowel verschillen als overeenkomsten met mentorschap bij crimineel gedrag of middelengebruik aan te tonen. Overeenkomsten zijn het bouwen aan een relatie en vertrouwen, echter krijgen deze elementen een andere dimensie wanneer een mentor geconfronteerd wordt met extreme religieuze idealen. Mentoren hebben dan ook specifieke kennis van de islam en jihad nodig (Spalek & Davies, 2012). Daarnaast lijkt onvoldoende duidelijk wat het doel is van het mentorschap ter preventie van radicalisering, terwijl het doel bepalend lijkt voor de aanpak. Het doel kan zijn dat jongeren hun extreme idealen afzweren of dat jongeren wel hun extreme idealen behouden zolang zij anderen of de samenleving geen schade toebrengen. Het doel kan ook beide zijn: de idealen afzweren en het gedrag veranderen (Spalek & Davies, 2012). Tevens is er onduidelijkheid over informele mentoren als rolmodel.

Met de inzet van mentoren lijkt uitgegaan te worden van de rol die een ander kan hebben op het radicaliseringsproces. Zoals radicalen mogelijk een rolmodel kunnen zijn voor jongeren in het radicaliseringsproces, zo kunnen mentoren mogelijk een rolmodel zijn ter preventie van radicalisering. Echter, als blijkt dat groepsdruk en radicale rolmodellen niet doorslaggevend zijn in het radicaliseringsproces, dan is de inzet van een mentor waarschijnlijk geen effectieve oplossing als preventieve aanpak van radicalisering (Dalgaard-Nielsen, 2010). Voor het huidige onderzoek kan het betekenen dat de inzet van een informele mentor geen oplossing is voor radicalisering. Echter, mogelijk biedt de JIM-aanpak kansen doordat de samenwerking wordt aangegaan tussen het informele en formele netwerk en zowel het gezin als het informele netwerk ondersteunt wordt middels een intersectoraal en systeemgericht hulpverleningsteam.

Onderzoek laat zien dat jongeren en hun gezin over het algemeen tevreden zijn over de JIM-aanpak. Er wordt veel aandacht besteed aan het versterken van het netwerk en het vergroten van de eigen kracht van gezinnen, waardoor reeds aanwezige hulpbronnen in het netwerk beter aangesproken en ingezet lijken te worden. Ook blijkt de ondersteuningsbehoefte van JIMs niet groot. JIMs willen dat hulpverleners advies en duidelijke uitleg geven, snel helpen en bereikbaar zijn, maar willen bovenal tijd hebben voor hun belangrijkste taak: het op informele, betrokken en liefdevolle manier ondersteunen van de jongere (Razenberg & Blom, 2014). Daarnaast lijken de multidisciplinaire en systemische aanpak succesfactoren. Er wordt over de grenzen van de verschillende betrokken instellingen heen gekeken, waardoor er op maat hulp aan de jongere en het gezin geboden kan worden. Randvoorwaarden voor de intersectorale aanpak lijken onder meer een goede invulling van het concept JIM-aanpak, een gezamenlijke visie en helderheid over de rol van elk teamlid (Razenberg & Blom, 2014; Van Dam & Verhulst, 2016).

Huidig onderzoek

Het sociale netwerk lijkt een belangrijke rol te spelen in het begeleiden van jongeren bij het ontwikkelen van idealen, ook wanneer deze op drift raken en jongeren dreigen te radicaliseren (Pels, 2014; Van San et al., 2010). Mogelijk kunnen informele mentoren bijdragen aan het veranderen van de radicale zienswijze van jongeren (Dalgaard-Nielsen, 2010; Vidino, 2013). Het vertrouwen van informele mentoren in de mogelijkheden van hun jongere lijkt jongeren te ondersteunen in moeilijke tijden (Spencer, Tugenberg, Ocean, Schwartz, & Rhodes, 2016). Informeel mentorschap bij jongeren met extreme idealen is onvoldoende onderzocht (Vidino, 2013). De ervaringen met de JIM-aanpak bij jongeren met complexe problematiek en hun gezin zijn positief (Razenberg & Blom, 2014). Er is echter nog geen onderzoek gedaan naar de inzet van de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen. Middels deze verkennende studie wordt een bijdrage geleverd aan dit hiaat in onderzoek met de vraag: *Wat zijn de mogelijkheden van een Jouw Ingebrachte Mentor (JIM) in de begeleiding van jongeren met extreme idealen ter preventie van (verdere) radicalisering?* Deze vraag is geoperationaliseerd in de volgende deelvragen:

1. Welke kansen biedt de JIM-aanpak in het begeleiden van jongeren met extreme idealen?
2. Wat zijn de mogelijke knelpunten in de JIM-aanpak in het begeleiden van jongeren met extreme idealen?
3. Welke ondersteuning kan een professional de JIM bieden in het begeleiden van jongeren met extreme idealen?

Methode

Type onderzoek en procedure

Om inzicht te krijgen in de mogelijkheden van de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen, zijn negen semigestructureerde interviews met onderzoekers (OND), JIMs en professionals (PROF) uitgevoerd. Ter verkenning zijn gesprekken gevoerd met een strategisch adviseur en een professional die binnen Youké actief zijn rondom radicalisering en een onderzoekster van de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Utrecht (AWTJU), die onderzoek doet naar de samenwerking tussen professionals en JIMs. Aan de hand van literatuur en de verkennende gesprekken is een topiclijst voor de interviews opgesteld (zie Bijlage A). De interviews zijn face-to-face afgenomen in mei 2018 op door de participanten uitgekozen locaties: bij Youké, bij een participant thuis en in een openbare ruimte. De interviews duurden drie kwartier tot een uur. Met toestemming van de participanten zijn van de interviews audio-opnames gemaakt. De opnames zijn vervolgens verbatim getranscribeerd en geanalyseerd.

Participanten

Participanten zijn onderzoekers (n=2), JIMs (n=2) en professionals (PROF) van Youké die vanuit InVerbinding minimaal vier maanden werkten met jongeren in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar en hun JIM (n=5). Op een professional na zijn alle participanten vrouw. Professionals werkend bij InVerbinding (N=15) zijn via e-mail benaderd met de vraag of zij mee wilden werken aan dit onderzoek. Een vijftal professionals wilden geïnterviewd worden. Eén onderzoeker is mondeling benaderd en een andere onderzoeker is per e-mail benaderd voor deelname aan het onderzoek. De onderzoekster van de AWTJU heeft vanwege haar contacten met JIMs drie JIMs benaderd voor deelname aan het huidige onderzoek. De onderzoekster heeft na overleg zelf de inschatting gemaakt welke JIMs overstijgend kunnen denken naar de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen. Een JIM dacht geen bijdrage te kunnen leveren aan dit onderzoek. Twee JIMs zijn na toezegging tot deelname telefonisch benaderd en wilden meewerken. Gezien de respons en het bereiken van het saturatiepunt – nieuwe interviews leveren geen relevante nieuwe informatie meer op (Ritchie & Lewis, 2003) – zijn negen participanten geïnterviewd. Om de anonimiteit van de participanten te waarborgen worden, naast functie en geslacht, geen andere achtergrondkenmerken benoemd.

Instrumenten

De interviewleidraad is opgesteld aan de hand van de topiclijst voortkomend uit de literatuur. De interviewleidraad is voor de drie groepen participanten grotendeels hetzelfde. Een aantal vragen is aangepast aan het perspectief van de participant. Zo werd het interview

met JIMs gestart met vragen naar hun JIM-rol, bijvoorbeeld hoelang en voor wie zij JIM zijn. Bij professionals werd er gestart met hoe lang zij al met de JIM-aanpak werken. Bij onderzoekers werd als eerste gevraagd naar hun onderzoek en deskundigheid op het gebied van de JIM-aanpak. Participanten zijn bevroegd op hun ervaringen met de JIM-aanpak en hen is gevraagd een vertaalslag te maken naar de doelgroep jongeren met extreme idealen. Alle participanten gaven aan geen ervaring te hebben met de inzet van de JIM-aanpak bij deze doelgroep, maar hebben allen hun (hypothetische) visie op het onderwerp gegeven.

Het interview bestond uit 6 onderdelen gekoppeld aan de onderwerpen van de deelvragen. In het eerste onderdeel *identiteitsontwikkeling* werd ingegaan op de identiteitsontwikkeling van jongeren en welke rol een JIM hierin kan spelen. Een interviewvraag bij het label identiteitsontwikkeling was ‘Hoe sluit u als JIM bij de jongere aan?’ In het tweede onderdeel *kansen en belemmeringen* is respondenten gevraagd naar kansen van de JIM-aanpak. Een interviewvraag was ‘Ziet u kansen of belemmeringen voor de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen? Zo ja, welke?’. In het derde onderdeel (*individuele*) *problematiek* is ingegaan op de problematiek die gezinnen ervaren. Een interviewvraag was: ‘Uit onderzoek blijkt dat de JIM-aanpak juist goed lijkt te werken wanneer er in het gezin een gevoel van radeloosheid (nood is hoog) wordt gevoeld. Hoe denkt u dat dit geldt voor de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen?’. In het vierde onderdeel *sociale steun* is ingegaan op de beschermende factor die sociale steun kan zijn tegen radicalisering. Een interviewvraag was ‘Kan de JIM het eigen steunende netwerk van de jongere mobiliseren ter preventie van radicalisering?’. In het vijfde onderdeel *trapmodel* is ingegaan op ‘de trap naar terrorisme’ (Moghaddam, 2005) waarbij de participant aan kon geven op welke tredes mogelijkheden gezien worden voor de JIM-aanpak. Een interviewvraag was ‘Welke elementen uit de JIM-aanpak kunnen ingezet worden op deze trede? Waarom?’. In het zesde onderdeel *begeleiding* is ingegaan op de begeleiding en samenwerking tussen professionals en JIMs. Een interviewvraag was ‘Welke kennis en vaardigheden heeft een professional nodig om een JIM bij jongeren met extreme idealen goed te kunnen ondersteunen?’. De interviews zijn afgesloten met een vraag naar eventuele aanvullingen of vragen.

Data-analyse

De kwalitatieve analyse is uitgevoerd middels het softwareprogramma NVivo, wat de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot doordat het de kans op onsystematische of toevallige fouten vermindert (Boeije, 2014). Er is een combinatie van de inductieve en deductieve methoden gebruikt. Alle opmerkingen van de participanten gerelateerd aan de

JIM-aanpak en jongeren met extreme idealen zijn gecodeerd en geanalyseerd. Tijdens het analyseproces zijn er nieuwe labels bijgekomen, naast de vooraf opgestelde labels. Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten, is gedurende het analyseproces overleg geweest met andere masterstudenten over de analysewerkwijze.

Resultaten

Deze paragraaf doet verslag van de belangrijkste resultaten uit de interviews met de JIMs (n=2), professionals (n=5) en onderzoekers (n=2) over de (on)mogelijkheden die de JIM-aanpak biedt voor het begeleiden van jongeren met extreme idealen. De resultaten worden besproken per onderwerp van de deelvragen: kansen, belemmeringen en ondersteuning van de JIM door de professional. Vervolgens wordt ingegaan op de belangrijkste resultaten naar aanleiding van de ‘trap naar terrorisme’ (Moghaddam, 2005) en enkele randvoorwaarden voor de inzet van de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen.

Kansen

In de interviews benoemen de participanten verschillende factoren die volgens hen kansen bieden om de JIM-aanpak in te zetten in de begeleiding van jongeren met extreme idealen: vertrouwensband, formele titel en systeemgericht werken.

Vertrouwensband. Uit de interviews blijkt dat participanten unaniem mogelijkheden zien voor de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen. Participanten zien dat JIMs een ingang zijn die jongeren zelf kiezen. Er is al een gevoelsmatige klik tussen de jongere en de JIM. De JIM kent de jongere vaak al langer en weet vaak veel meer over de jongere en het gezin dan professionals. Participanten zeggen dat JIMs minder bedreigend en laagdrempeliger zijn dan professionals. Jongeren ervaren volgens participanten een vertrouwensband, iemand die achter hen staat en die soms letterlijk een time-out plek kan bieden. Participanten geven aan dat de JIMs een rolmodel of een brug naar ouders zijn, maar ook praktische hulp bieden als helpen met de financiën. Professionals zien kansen voor de JIM als vertrouwenspersoon voor jongeren met extreme idealen. JIMs zeggen dat zij een “luisterend oor” zijn voor jongeren, bij wie jongeren zich in vertrouwen kunnen uiten zonder dat een JIM hierover met ouders spreekt. Jongeren kunnen volgens participanten met hun JIM sparren, van gedachten wisselen en hun zorgen uiten. JIMs geven aan jongeren te mogen bevragen, maar lijken jongeren ook een spiegel voor te mogen houden. Professionals en JIMs zien de JIM als steunfiguur en als een “veilige haven” voor jongeren. Een JIM is iemand die het beste met de jongere voor heeft, de jongere ziet en accepteert zoals hij is en perspectief kan bieden. Een professional verwoordde het als volgt:

Vaak geven de JIMs al een stem aan de jongere, die de jongeren nog niet helemaal kunnen verwoorden. Of eigenlijk wel kunnen verwoorden, maar niet op kunnen tegen ouders of hulpverleners of al die partijen die betrokken zijn. En wel tegen hun JIM dingen zeggen, die ze tegen niemand anders zeggen. (PROF3)

Brug naar hulpverlening. De JIM wordt door de jongere zelf uitgezocht als mentor en krijgt deze rol ook in het hulpverleningstraject. Professionals ervaren door de formele titel die JIMs krijgen, dat jongeren gemotiveerder zijn voor het hulpverleningstraject en zien net als JIMs en onderzoekers, dat JIMs “een stem geven” aan de jongere ook in formele gespreksituaties. Daarnaast lijken JIMs een signalerende functie voor de hulpverlening te hebben, doordat JIMs soms patronen zien die ouders zelf niet zien. Professionals geven aan dat de JIM ook “een paar extra ogen in het gezin” betekent. Extra ogen om te signaleren hoe het in het gezin gaat, maar ook “ogen in het gezin om een werkrelatie tot stand te brengen” tussen het gezin en de professionals, waarmee de JIM een brug naar de professionele hulpverlening lijkt te zijn. Professionals geven aan dat een JIM dingen mag zeggen tegen het gezin die een professional nooit zou mogen zeggen. Een professional formuleerde het als volgt:

Ik ging wel met jongeren in discussie over bepaalde thema's. Dat is ook leuk om te doen. Maar jongeren die echt een beetje, of een beetje racistisch bijvoorbeeld neigde weet je wel, echt dubieuze ideeën hadden. Die namen dat niet heel makkelijk van mij aan ofzo. Dan ben je toch gewoon de hulpverlener. (PROF1)

Systeemgericht werken. Zowel professionals, onderzoekers als een JIM benadrukken het belang van systeemgericht werken om het gezinssysteem van jongeren te veranderen in plaats van alleen de jongeren, “waardoor veranderingen inbedden en langduriger zijn”. Onderzoekers geven aan dat jongeren radicaliseren “in interactie met anderen” en benadrukken het belang van sociale steun in de identiteitsontwikkeling van jongeren. Een professional geeft over systemisch werken aan:

Ik bedoel als ouders misschien dingen heel anders zouden doen, of een oudere broer of een jongere zus of weet ik veel, dan zouden die idealen misschien anders ontwikkelen. Dus, en ik ben er wel van overtuigd dat een, ook iets wat een individuele problematiek lijkt een systemische aanpak nodig heeft. (PROF4)

In lijn met de onderzoekers benadrukken professionals en JIMs het vergroten van het sociale netwerk van jongeren met extreme idealen onder andere door te zoeken naar en samen te werken met andere (in)formele betrokkenen. Participanten zien JIMs als het begin van het inzetten en het vergroten van het netwerk. De JIM lijkt het formele aanspreekpunt en de

verbindende factor, maar er kunnen meerdere steunfiguren om de jongere en het gezin heen staan. Ook ter ontlasting van de JIM. Professionals ervaren een snellere aansluiting met het gezin door de JIM als schakel uit het eigen netwerk van de jongere. De JIM weet vaak welke thema's spelen in een gezin en welke aanpak werkt, doordat de JIM kennis heeft van het systeem, de geschiedenis en de wensen van het gezin. Daarnaast blijft de JIM betrokken bij het gezin als de hulpverlening ophoudt. Een JIM verwoordde haar rol als volgt:

Ik denk dat je vooral inderdaad, in eerste instantie ben je zelf de steunende factor, maar dat zo snel mogelijk uitbreiden. Want je wil niet dat je als enige persoon steunende factor bent. Dat red je niet. Dat red je niet in je eentje, dus juist gaan proberen om dat netwerk groter te maken. (JIM1)

Belemmeringen

In de interviews benoemen participanten mogelijke belemmerende factoren van de JIM-aanpak in de begeleiding van jongeren met extreme idealen: bij het gezin, bij de JIM en bij de professional.

Bij het gezin. Een belangrijk knelpunt lijkt als jongeren met extreme idealen en hun gezin niet open staan voor de JIM-aanpak. Bijvoorbeeld doordat jongeren hun idealen niet als probleem zien en ongemotiveerd zijn voor de JIM-aanpak of als ouders niet akkoord gaan met de JIM en de bemoeienis van de JIM met hun (gezins)systeem. Eigenlijk alle participanten geven aan dat de jongere met extreme idealen en/of het gezin de noodzaak moeten voelen om te veranderen. Om te kunnen veranderen is "lijdensdruk" nodig, waardoor jongeren en hun gezin meer gemotiveerd zijn voor de inzet van een JIM. Een aantal participanten vragen zich af hoe een JIM gekoppeld kan worden aan jongeren met extreme idealen als deze jongeren verder niet zoveel problematiek lijken te hebben. Een onderzoeker zegt: "Het is makkelijker als een gezin heel veel problemen ervaart en als er dan ook radicalisering speelt of extreme idealen en dan zou het veel makkelijker zijn om een JIM daarop in te zetten". (OND1). De extreme idealen zijn dan een van de doelen waarmee het gezin, de JIM en de professionals aan de slag gaan, waardoor de focus minder op de extreme idealen komt te liggen en ingezet wordt op de algehele gezonde ontwikkeling van jongeren. Een andere belemmerende factor die professionals aangeven, ontstaat als de wensen en het tempo van jongeren en ouders ver uit elkaar liggen.

Bij de JIM. Professionals geven aan dat het lastig kan zijn om een JIM te vinden en te behouden. Professionals noemen een aantal achtergrondkenmerken van de JIM die belemmerend kunnen werken in de JIM-aanpak, bijvoorbeeld individuele factoren als te snel feedback geven, overbelast raken of verhuizen. Een andere factor is de relatie met ouders.

Sommige ouders ervaren de JIM als “een bedreiging”, waardoor bestaande relaties in de knel komen. JIMs ervaren hun rol als een verantwoordelijke taak en geven hierover aan dat het gezinssysteem achter hun inzet moet staan, omdat het anders voor hen moeilijk is om hun jongere te ondersteunen. Een derde factor zijn de eigen opvattingen van een JIM. Ondanks dat uit de interviews naar voren kwam dat een JIM een rolmodel kan zijn, zien participanten ook een potentieel risico in de JIM als rolmodel als een jongere een JIM kiest die extreme idealen heeft. Sommige participanten denken dat een JIM met extreme idealen geen goed rolmodel is voor jongeren. Anderen zien wel mogelijkheden zolang de JIM wil samenwerken met het formele netwerk en het beste met de jongere voor heeft. Een onderzoeker noemt dat ook een JIM met extreme idealen geaccepteerd moet worden, zolang deze wil samenwerken met professionals en gezin, omdat samenwerken met de JIM die de jongere uitkiest de “enige congruente JIM-manier” is, ondanks de mening van de professional over de JIM.

Bij de professional. Professionals en onderzoekers benoemen ook knelpunten wanneer professionals op de stoel van de JIM zitten. Een JIM kan dan niet in positie komen wat belemmerend lijkt te werken. Van professionals wordt verwacht dat ze ruimte bieden aan de JIM en de oplossingen uit het netwerk laten komen. Andere belemmeringen zijn volgens professionals eventuele cultuurverschillen tussen professionals en het gezin of het te laat inzetten van de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen. Een professional formuleerde het als volgt:

Er zijn duizend dingen die je kan verzinnen zo van wat mitsen en maren zouden kunnen zijn. Maar ja het zou, het kwartje kan links omvallen en kan rechts omvallen, maar nog steeds zie ik meerwaarde in een toevoeging van een JIM om alles wat ik eerder zei weet je, die relatie dat is denk ik de basis om vanuit iets teweeg te kunnen brengen. (PROF3)

Ondersteuning van de JIM door de professional

In de interviews benoemen de participanten factoren die volgens hen van belang zijn voor de ondersteuning van de JIM door professionals. Professionals en onderzoekers zien de rol van de professional als procesbegeleider. Professionals en onderzoekers geven aan dat professionals kunnen meedenken en (multidisciplinair) expertise kunnen invliegen aan de hand van doelen, maar lijken vooral JIMs te begeleiden in het coachen van jongeren. JIMs kunnen structurele steun voor het gezin zijn, terwijl professionals tijdelijke steun zijn. Er wordt unaniem door participanten veel waarde gehecht aan de samenwerkingsrelatie en de communicatie tussen professionals en JIMs. Professionals zien de JIM als gelijkwaardige partner. Bereikbaarheid, benaderbaarheid en het samen kunnen sparren lijken belangrijk.

Participanten geven aan dat professionals de grenzen van JIMs bewaken en de verantwoordelijkheid hebben om in overleg in te grijpen wanneer noodzakelijk, bijvoorbeeld als jongeren zich aansluiten bij een extremistische groepering. Een JIM verwoordde het als het krijgen van “harde en zachte steun”:

Dat aangeven van waar ligt de grens zeg maar. Dat is, en de grens hoe ver ga ik als JIM, maar ook van ho, nu hebben we gewoon te maken met een ongezonde opvoedingssituatie of he, een beetje die kaders, die kaders. En het gevoel ook dat er dus iemand achter je staat met wie je kan overleggen of met wie je je zorgen kan delen. Dus zowel een beetje de harde steun van ja dit accepteren of ja dit is prima, als het dat je zelf ook ergens het wat zachtere, dat je ook ergens je ei kwijt kan. Of als je zorgen hebt ergens naar toe kan. (JIM1)

Uit de interviews blijkt dat volgens JIMs professionals basisvaardigheden nodig hebben die voor elke professional van belang zijn, zoals “empathie” en “gespreksvaardigheden”. Om jongeren met extreme idealen en hun gezin te begeleiden, worden volgens alle participanten extra vaardigheden gevraagd. Zoals kennis over radicalisering, zowel over (de)radicaliseringsprocessen als over het juridisch aspect. Ook moeten professionals goede samenwerkingsafspraken met de verschillende partijen binnen het formele en informele netwerk kunnen maken, open minded zijn, sterk in de schoenen staan en systemisch kunnen werken.

Trapmodel

Participanten zien kansen voor de JIM-aanpak bij jongeren met idealen tot en met de tweede trede van het trapmodel van Moghaddam (2005). Professionals zien de uitingen op deze trede (ervaren onrecht, frustratie en boosheid, agressie) ook bij jongeren in hun huidige JIM-praktijk en zien deze emoties als een ingang. De JIM-aanpak lijkt mogelijk zolang jongeren nog open staan voor een JIM en tot verandering bereid zijn. Participanten geven aan dat het vanaf de derde trede moeilijk wordt. Professionals en JIMs denken dat een JIM nog wel een signalerende rol kan hebben en een aantal participanten sprak de hoop uit dat jongeren op een later tijdstip in hun radicaliseringsproces alsnog terugkeren naar hun JIM.

Randvoorwaarden

Opvallend was dat een van de participanten een andere focus had. Deze participant benadrukt ook de veranderbereidheid van jongeren, maar ging tevens specifiek in op de randvoorwaarden die nodig zijn voor het slagen van de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen. Er lijkt een intersectoraal InVerbindingsTeam nodig waarbij ketenpartners (jeugdzorg, jeugdpsychiatrie, Veiligheidshuis, Save, politie, buurtwerk, e.d.) onderling en per

casus samenwerken. In dit team moeten (systeem)geschoolde en kundige professionals uit de verschillende domeinen zitten, die met elkaar op visie een lijn vormen. De onderzoeker formuleerde het als volgt:

Wat ik ook vanuit die systemische hoek, alles is interactie, en als iedereen vanuit zijn eigen hokje blijft denken, dan wordt het hem niet. Dus je hebt nodig dat iedereen vanuit zijn eigen expertise op visie naar die ene casus of stuk gaat kijken om vervolgens met elkaar in interactie. Dus niet de politie, maar Jan van de politie of Fedoua van de politie, kunnen die. Kunnen wij met elkaar voor die jongere overstijgend denken en handelen wat nodig is? (OND2)

De participant geeft verder aan dat door veel jongeren met extreme idealen het formele netwerk veelal gezien wordt als representatief voor de maatschappij waarover zij zoveel ongenoegen hebben. Als een professional hier verkeerd mee omgaat, bekrachtigt de professional datgene wat de jongere de maatschappij kwalijk neemt, wat de veranderbereidheid van jongeren om verbinding te maken via de JIM wegneemt. Dit vraagt van de professional kennis, vaardigheden en openstaan voor de JIM die de jongere kiest.

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te verkrijgen in de mogelijkheden om een JIM - een informele mentor uit het eigen netwerk – in te zetten in de begeleiding van jongeren met extreme idealen. Hiertoe zijn semigestructureerde interviews afgenomen met onderzoekers (n=2), JIMs (n=2) en professionals (n=5). Uit de resultaten blijkt dat de JIM-aanpak mogelijkheden biedt bij jongeren met extreme idealen, maar dat er tegelijkertijd ook een aantal randvoorwaarden lijken te zijn voor de succesvolle inzet van de JIM-aanpak bij deze doelgroep. De kansen van de JIM-aanpak lijken vooral te liggen in de vertrouwensband tussen jongeren en JIMs, de rol van de JIM als brug naar de hulpverlening en in de systeemgerichte benadering van professionals in de behandelaanpak. Het vertrouwen van een JIM in de mogelijkheden van een jongere lijkt jongeren te ondersteunen in moeilijke tijden (Spencer et al., 2016). Door de vertrouwensband lijken JIMs, meer dan professionals, jongeren te mogen begeleiden in hun identiteitsontwikkeling door jongeren te bevragen op hun extreme idealen en hen een spiegel voor te houden (Spee & Reitsema, 2015; Van San et al., 2010).

Door de samenwerking tussen de informele en formele hulp en de systeemgerichte werkwijze van de JIM-aanpak wordt de steun vanuit het sociale netwerk vergroot wat ontsparing van extreme idealen kan voorkomen en een beschermende factor tegen

radicalisering kan zijn (Pels, 2014; Van San et al., 2010). De JIM kan een rolmodel zijn en jongeren makkelijker een spiegel voorhouden, maar dit hoeft niet per definitie positief te zijn. Een mogelijke kanttekening is dat een JIM met extreme idealen een risico voor verdere radicalisering kan zijn, al lijkt uit eerder onderzoek nog niet duidelijk in hoeverre radicale rolmodellen doorslaggevend zijn in het radicaliseringsproces (Dalgaard-Nielsen, 2010). Een andere belemmerende factor is wanneer het gezin geen (acute) zorgen heeft over de extreme idealen of ongemotiveerd is voor de JIM-aanpak. Het gezin ervaart dan mogelijk nog te weinig draaglast (Bakker et al., 1998) en de JIM kan niet in positie komen, waardoor de kracht van de JIM-aanpak niet benut wordt (Van Dam & Verhulst, 2016; Youké, 2018).

De JIM wordt gezien als een goed ingangspunt op alle tredes van de ‘trap naar terrorisme’ (Moghaddam, 2005), maar kansen lijken voornamelijk te liggen op de begane grond, eerste en tweede trede. Op de derde trede worden jongeren met verschillende tactieken overgehaald om zich te verbinden aan een terroristische organisatie; door angst, geheimhouding en isolatie. Zelfs als jongeren die radicaliseren doorgaan met hun ‘normale’ leven, is het doel hun parallelle leven in isolatie en geheim te ontwikkelen (Moghaddam, 2005). Een JIM is dan mogelijk niet meer op de hoogte van wat zich afspeelt in het leven van een jongere, maar kan nog wel een signalerende functie hebben naar professionals toe, bijvoorbeeld over gedragsveranderingen. Professionals worden gezien als procesbegeleider met kennis en kunde van (de)radicaliseringsprocessen. Professionals hebben de verantwoordelijkheid om in te grijpen als de veiligheid in het geding komt. De rol van professionals komt ook naar voren in de randvoorwaarden. Er lijkt een intersectoraal team nodig met (systeem)geschoolde en kundige professionals uit de verschillende domeinen, die met elkaar op visie een lijn vormen en per casus samenwerken. De genoemde randvoorwaarden zijn een van de krachten van de JIM-aanpak (Razenberg & Blom, 2014; Van Dam & Verhulst, 2016) en lijken ook een voorwaarde voor het slagen van de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen.

Dit onderzoek geeft inzicht in de (vooral) preventieve rol die informele mentoren kunnen spelen in het begeleiden van jongeren met extreme idealen ter preventie van radicalisering en de randvoorwaarden die voor de inzet van de JIM-aanpak nodig zijn. Bij het interpreteren van de onderzoeksresultaten moet echter rekening gehouden worden met enkele beperkingen van het onderzoek. Ten eerste zijn participanten bevraagd op een hypothetische kwestie. Er zijn geen participanten gesproken die al ervaring hebben met de JIM-aanpak en de doelgroep van dit onderzoek. Daarbij moet vermeld worden dat deze participanten er waarschijnlijk nog niet zijn, dus niet bevraagd konden worden in dit onderzoek. Hoewel het

diepgang zou brengen aan deze studie was het gezien de omvang en het tijdsbestek van dit onderzoek niet mogelijk om toegang tot de doelgroep jongeren met extreme idealen te verkrijgen. Tevens had het waarschijnlijk toegevoegde waarde gehad voor dit onderzoek als meer onderzoekers en deskundigen op het gebied van jongeren met extreme idealen en radicalisering waren gesproken. Ten tweede is niet onderzocht hoe de JIM-aanpak gekoppeld kan worden aan jongeren met extreme idealen, die mogelijk verder weinig problematiek ervaren of niet bekend zijn bij de hulpverlening. Een grote rol lijkt hier weggelegd voor de professionals in de eerste lijn, bijvoorbeeld docenten, jongerenwerkers en buurtteams. Eerstelijnswerkers kunnen een signalerende rol hebben, maar kunnen ook een brugfunctie vervullen naar de tweedelijns zorg.

Een eerste aanbeveling is dan ook om eerstelijnsmedewerkers te informeren over de mogelijkheden die de tweedelijns zorg kan bieden met de JIM-aanpak voor jongeren met extreme idealen. Eerstelijnswerkers zijn laagdrempeliger en daardoor beter benaderbaar voor het netwerk van jongeren met extreme idealen. Uit onderzoek blijkt dat professionals onvoldoende weten waar ze signalen van radicalisering kunnen melden (Van Den Berg et al., 2016). Vooral voor eerstelijnsmedewerkers met een signalerende functie (docenten, jongerenwerkers) en een verwijzende functie (buurtteam, Save) is het belangrijk om te weten waar zij met hun signalen en zorgen naar toe kunnen en wat de JIM-aanpak inhoudelijk kan bieden. Een tweede aanbeveling is het elkaar leren kennen in vreedstijd (Azough, 2017): het is van belang dat een vertrouwensvolle samenwerking tussen eerstelijns- en tweedelijns werkers opgebouwd wordt, voordat zij daadwerkelijk de JIM-aanpak inzetten. Op plaatsen waar de signalering en melding goed loopt, kennen en vertrouwen de professionals elkaar en werken zij al langer (met expliciete afspraken over signalering) met elkaar samen (Van Den Berg et al., 2016).

Als vervolgonderzoek kunnen de randvoorwaarden die uit dit onderzoek naar voren komen verder onderzocht worden. De genoemde randvoorwaarden als goed werkende pedagogische samenwerkingsverbanden tussen het formele en informele netwerk en een kundig intersectoraal team dat vanuit visie een lijn vormt, kunnen voorgelegd worden aan een grote kritische groep, bijvoorbeeld een focusgroep met experts. Een intersectoraal team met een duidelijke visie dat de samenwerking aangaat met de JIM is een sterke pedagogische omgeving die jongeren met extreme idealen mogelijk kunnen vormen naar kritische burgers die de democratie goed kan gebruiken.

Referenties

- Akbarzadeh, S. (2013). Investing in mentoring and educational initiatives: The limits of de-radicalisation programmes in Australia. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 33, 451-463. doi:10.1080/13602004.2013.866347
- Azough, N. (2017). Rapport 'Weerbare jongeren, weerbare professionals'. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap & Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Verkregen van <https://www.rijksoverheid.nl>
- Bakker, E. (2006). *Jihadi terrorists in Europe, their characteristics and the circumstances in which they joined the jihad: An exploratory study*. Den Haag: Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael.
- Bakker, I., Bakker, K., Van Dijke, A., & Terpstra, L. (1998). *O & O in perspectief*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW).
- Boeije, H. (2014). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: Denken en doen*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Buijs, F. J., Demant, F. and Hamdy, A. (2006.) *Strijders van eigen bodem: Radicale en democratische moslims in Nederland*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Crone, M. (2016). Radicalization revisited: Violence, politics and the skills of the body. *International Affairs*, 92, 581-604. doi:10.1111/1468-2346.12604
- Dalgaard-Nielsen, A. (2010). Violent radicalization in Europe: What we know and what we do not know. *Studies in Conflict & Terrorism*, 33, 797-814. doi:10.1080/1057610X.2010.501423

- Demant, F., & De Graaf, B. (2010). How to counter radical narratives: Dutch deradicalization policy in the case of Moluccan and Islamic radicals. *Studies in Conflict & Terrorism*, 33, 408-428. doi:10.1080/10576101003691549
- Doosje, B., Loseman, A., & Van Den Bos, K. (2013). Determinants of radicalization of Islamic youth in the Netherlands: Personal uncertainty, perceived injustice, and perceived group threat. *Journal of Social Issues*, 69, 586-604. doi:10.1111/josi.12030
- El Hadioui, I. (2011). *Hoe de straat de school binnendringt. Denken vanuit de pedagogische driehoek van thuiscultuur, schoolcultuur en straatcultuur*. Utrecht: APS.
- Feddes, A. R., Nickolson, L., & Doosje, B. (2015). *Triggerfactoren in het radicaliseringsproces*. Expertise-unit Sociale Stabiliteit, Universiteit van Amsterdam. Verkregen van <https://www.socialestabiliteit.nl>
- King, M., & Taylor, D. M. (2011). The radicalization of homegrown jihadists: A review of theoretical models and social psychological evidence. *Terrorism and Political Violence*, 23, 602-622. doi:10.1080/09546553.2011.587064
- Malthaner, S., & Lindekilde, L. (2017). Analyzing pathways of lone-actor radicalization: A relational approach. In M. Stohl, S. Englund, & R. Burchill (Eds.), *Constructions of terrorism* (pp.163-180). Los Angeles, CA: University of California Press.
- McCauley, C., & Moskalenko, S. (2008). Mechanisms of political radicalization: Pathways toward terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 20, 415-433. doi:10.1080/09546550802073367
- Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2017a). *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 46*. Den Haag: Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2017b). *Geld naar gemeenten voor lokale aanpak radicalisering en jihadisme*. Verkregen van <https://www.nctv.nl>

- Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2017c). *Terrorismebestrijding*. Verkregen van <https://www.nctv.nl>
- Moghaddam, F. M. (2005). The staircase to terrorism: A psychological exploration. *American Psychologist*, *60*, 161-169. doi:10.1037/0003-066X.60.2.161
- Moors, J. A., Van Den Reek Vermeulen, E., & Siesling, M. (2009). *Voedingsbodem voor radicalisering bij kleine etnische groepen in Nederland. Een verkennend onderzoek in de Somalische, Pakistaanse, Koerdische en Molukse gemeenschappen*. Tilburg: IVA. Verkregen van <https://www.politiekemonitor.nl>
- Nederlands Jeugdinstituut. (2018). *Radicalisering*. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Radicalisering>
- Noppe, J., Hellinckx, J., & Van De Velde, M. (2011). *Preventie van radicalisering in België*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Pels, T. (2014). *Voorkomen van radicalisering: Oók een pedagogische opdracht!* Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Verkregen van <http://www.kis.nl>
- Pels, T., & De Ruyter, D. (2011). De relatie tussen opvoeding, socialisatie, ontwikkeling en radicalisering: Overzicht van en hiaten in de beschikbare kennis. *Pedagogiek*, *31*, 117-133. doi:10.5117/PED2011.2.PELS
- Razenberg, I. D., & Blom, A. (2014). *Verbindingsteams. Onderzoeksrapport meetmoment 2*. Utrecht: Labyrinth onderzoek & advies. Verkregen van <http://www.jimwerkt.nl>
- Rhodes, J. E. (2005). A model of youth mentoring. In: D. L. DuBois, & M. J. Karcher (Eds.), *Handbook of Youth Mentoring* (pp. 30-43). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Inc.
- Ritchie, J., & Lewis, J. (2003). *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers*. Londen: SAGE publications Ltd.

- Sageman, M. (2004). *Understanding terror networks*. Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press.
- Sageman, M. (2014). The stagnation in terrorism research. *Terrorism and Political Violence*, 26, 565-580. doi:10.1080/09546553.2014.895649
- Schwartz, S. E. O., Rhodes, J. E., Spencer, R., & Grossman, J. B. (2013). Youth Initiated Mentoring: Investigating a new approach to working with vulnerable adolescents. *American Journal of Community Psychology*, 52, 155-169. doi:10.1007/s10464-013-9585-3
- Sieckelinck, S. & De Winter, M. (eds.) (2015). *Formers & families. Transitional journeys in and out of extremism in the United Kingdom, Denmark and The Netherlands*. Den Haag: Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Sieckelinck, S., Kaulingfreks, F., & De Winter, M. (2015). Neither villains nor victims: Towards an educational perspective on radicalisation. *British Journal of Educational Studies*, 63, 329-343. doi:10.1080/00071005.2015.1076566
- Silke, A. (2008). Holy warriors. Exploring the psychological processes of jihadi radicalization. *European Journal of Criminology*, 5, 99-123. doi:10.1177/1477370807084226
- Spalek, B., & Davies, L. (2012). Mentoring in relation to violent extremism: A study of role, purpose, and, outcomes. *Studies in Conflict & Terrorism*, 35, 354-368. doi:10.1080/1057610X.2012.666820
- Spee, I., & Reitsma, M. (2015). *Puberaal, lastig of radicaliserend?* Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Verkregen van <https://www.rijksoverheid.nl>

- Spencer, R., Tugenberg, T., Ocean, M., Schwartz, S. E. O., & Rhodes, J. E. (2016). "Somebody who was on my side": A qualitative examination of Youth Initiated Mentoring. *Youth & Society*, 48, 402-424. doi:10.1177/0044118X13495053
- Thompson, R. L. (2011). Radicalization and the use of social media. *Journal of Strategic Security*, 4, 167-190. doi:10.5038/1944-0472.4.4.8
- Van Dam, L., & Verhulst, S. (2016). *De JIM-aanpak. Het alternatief voor uithuisplaatsing van jongeren*. Amsterdam: Boom Uitgevers.
- Van Den Berg, G., Repetur, L., Vergeer, M., Scheffelaar, A., Bakker, P., Wienke, D., ... Oosterholt, M. (2016). *Quickscan Radicalisering: Verkenning van de lokale praktijk*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut & Movisie.
- Van Der Pligt, J., & Koomen, W. (2009). *Achtergronden en determinanten van radicalisering en terrorisme*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, Onderzoeksinstituut Psychologie, WODC.
- Van San, M., Sieckelinck, S. & De Winter, M. (2010). *Idealen op Drift: Een pedagogische kijk op radicaliserende jongeren*. Amsterdam: Boom Lemma Uitgevers.
- Verbij, A. (2010). *Tien rode jaren: Links radicalisme in Nederland, 1970-1980*. Amsterdam: Ambo Anthos.
- Vidino, L. (2013). *European strategies against jihadist radicalization*. ETH Zurich: Center for Security Studies (CSS).
- Weenink, A. W. (2015). Behavioral problems and disorders among radicals in police files. *Perspectives on Terrorism*, 9, 17-33. Verkregen van <https://www.terrorismanalysts.com>
- Wienke, D. & Ramadan, O. (2011). *Polarisatie en radicalisering bij jongeren*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Verkregen van <https://www.nji.nl>
- Youké. (2018). *Moduleboek: InVerbinding*. Zeist: Youké.

Zimmerman, M. A., Bingenheimer, J. B., & Behrendt, D. E. (2005). Natural mentoring relationships. In: D. L. DuBois, & M. J. Karcher (Eds.), *Handbook of Youth Mentoring* (pp. 143-157). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Inc.

Dankwoord

Dit onderzoek was niet tot stand gekomen zonder de professionals, JIMs en onderzoekers die ik mocht interviewen. Bedankt voor het delen van jullie ervaringen, kennis en kunde. Daarnaast wil ik Marije Kesselring, thesisdocente, bedanken voor haar waardevolle ondersteuning en de zorgvuldige feedback op dit onderzoek. Tot slot wil ik Erik Klaassen, Youké, bedanken voor het meedenken en de steun tijdens het onderzoeksproces.

Bijlage A. Interviewleidraad

Introductie

- Voorstellen – MK, Universiteit Utrecht, Youth, Education and Society (ofwel Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken). Afstudeerstage bij Youké.
- Waardering deelname – Bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek.
- Het onderwerp van het interview – Ik zal eerst nogmaals vertellen waar het interview over gaat. Dit gesprek wordt gebruikt in een onderzoek naar de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen ter preventie van radicalisering. Ik geef na deze praktische zaken meer uitleg over mijn onderzoek. Er zijn geen goede of slechte antwoorden.
- Informatie vertrouwelijk en anoniem – Met de informatie wordt vertrouwelijk omgegaan. U blijft in het onderzoek anoniem.
- Geschatte duur – Het gesprek zal ongeveer een uur duren.
- Toestemming opname – Graag wil ik het gesprek opnemen, zodat ik het interview later kan uitwerken. Uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. In het onderzoek kunnen uitspraken van u staan, maar deze zullen niet naar u terug te leiden zijn. De opname van het dit gesprek wordt na het onderzoek gewist. (Instemming opnemen).
- Aanwezigheid telefoon en laptop - Deze zijn aanwezig voor het opnemen van het gesprek en het bewaken van de tijd.
- Heeft u tot zover nog vragen?
- Stelt u het op prijs als ik u zeg, of heeft u liever dat ik jij zeg? (Wanneer dit nog niet bekend is)

Opname aan!

Achtergrondinformatie respondent:

- Naam:
- Leeftijd:
- Organisatie:
- Functie:

Fijn dat ik u mag interviewen. Juist ook omdat u al geïnterviewd bent door de onderzoekster van de Academische Werkplaats Utrecht. Zij doet onderzoek naar de relatie tussen JIMs en professionals. Mijn onderzoek is daar enigszins aan verwant, doordat we allebei onderzoek doen naar de JIM-aanpak. Het doel van mijn onderzoek is om te verkennen

wat de mogelijkheden zijn van de JIM-aanpak in de begeleiding van jongeren met extreme idealen ter preventie van (verdere) radicalisering. Dat klinkt als een mond vol, maar waar het op neer komt, is dat het passend is bij de leeftijd dat jongeren idealen ontwikkelen. Bij sommige jongeren echter slaan die idealen op drift (slaan op hol) en is er een risico dat jongeren radicaliseren. Waar ik benieuwd naar ben, is of de JIM-aanpak bij deze jongeren ook mogelijk is. Ik bevraag hiervoor professionals, JIMs en onderzoekers.

Professionals:

- Hoe lang werkt u al voor InVerbinding met de JIM?
- Wat ziet u als belangrijkste meerwaarde van de JIM voor zowel de jongere als voor uzelf?
- Wat ervaart u als knelpunten in het werken met een JIM?

JIMs:

- Voor wie bent u JIM?
- Hoe lang bent u al JIM?
- Wat vindt u ervan om JIM te zijn?
- Wat ziet u als belangrijkste meerwaarde van de JIM voor zowel de jongere als voor uzelf?
- Wat vindt u lastig aan uw rol als JIM?

Onderzoekers:

- Kunt u kort iets vertellen over uw onderzoek/uw deskundigheid op het gebied van de JIM-aanpak?
 - Wat ziet u als belangrijkste meerwaarde van de JIM voor zowel de jongere als voor de JIM?

Identiteitsontwikkeling

- Hoe sluit u als JIM bij de jongere aan? Kunt u een voorbeeld geven? (*Contact, erkenning, verbinding, samen kritisch kijken*). (*Wanneer mogelijk vertaalslag maken naar: Hoe kan een JIM aansluiten bij een jongere met extreme idealen en wat zou een JIM concreet kunnen doen in het contact met een jongere met extreme idealen*)
- Wat heeft een JIM nodig (*denk aan inzet, genegenheid, kennis, vaardigheden*) om aan te sluiten bij de jongere?

- Merkt u dat uw inzet en contact als JIM met de jongere verandering teweegbracht?
(Wanneer mogelijk vertaalslag maken naar welke elementen uit de JIM-aanpak ook passend kunnen zijn bij jongeren met extreme idealen)

Kansen en belemmeringen

- Ziet u kansen van de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen? Zo ja, welke? Wat kan een JIM betekenen voor jongeren met extreme idealen?
- Ziet u belemmeringen van de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen? Zo ja, welke?

(Individuele) problematiek

Youké begeleidt jongeren met eigen of omgevingsproblematiek. Onderzoek laat zien dat zowel jongeren met als zonder psychosociale problematiek radicaliseren.

- Denkt u dat het voor alle jongeren (zowel met als zonder eigen problematiek) mogelijk is om de JIM-aanpak in te zetten ter preventie van radicalisering? Waarom?
- Uit onderzoek blijkt dat de JIM-aanpak juist goed lijkt te werken wanneer er in het gezin een gevoel van radeloosheid (nood is hoog) wordt gevoeld. Hoe denkt u dat dit geldt voor de JIM-aanpak bij jongeren met extreme idealen?

Sociale steun

Sociale steun zou een belangrijke beschermende factor kunnen zijn tegen radicalisering.

- Wat moet een JIM doen om een belangrijke beschermende en steunende factor voor een jongere te zijn? *(Deze vraag alleen stellen wanneer hier eerder in het interview nog geen (volledig) antwoord op is gegeven)*
- Wat zou uw bijdrage kunnen zijn in het creëren van een pedagogische coalitie?
(Pedagogische coalitie: samenwerking tussen ouders, school, wijkagenten, gemeentes, instellingen, religieuze besturen, e.d., die betrokken zijn bij de identiteitsontwikkeling van de jongere)
- Kan een JIM het eigen steunende netwerk van de jongere mobiliseren ter preventie van radicalisering? Zo ja, hoe?

Trapmodel

Ik heb hier een hand-out met daarop een model met fases die het radicaliseringsproces beschrijven. Radicalisering is een complex proces. Niet alle jongeren met extreme idealen radicaliseren. Een omvattende theorie van radicalisering die alle individuele gevallen kan verklaren, ontbreekt hierdoor. Er zijn echter wel een aantal factoren die in veel gevallen gelden. Deze zijn terug te vinden in dit trapmodel. Het beschrijft ruwweg het radicaliseringsproces: van ongenoegen met de huidige situatie tot aan gewelddadig extremisme (overgaan tot gewelddadige acties). Het trapmodel bestaat uit de begane grond en vijf bovenliggende treden. Hoe hoger op de trap, hoe meer een jongere terrorisme ziet als een rechtvaardige strategie, waarbij op de vijfde trede jongeren ook daadwerkelijk overgaan tot terroristische acties. Jongeren kunnen de tredes beklimmen, maar ook afdalen.

Ik wil graag samen met u het model doorlopen om te kijken op welke tredes u denkt dat de JIM-aanpak mogelijk is en waarom.

- Tredes doorlopen met participant; wat denkt u dat een JIM kan bieden op deze trede?
- Welke elementen uit de JIM-aanpak kunnen ingezet worden op deze trede? Waarom?

Trapmodel naar terrorisme: Van ongenoegen met de huidige situatie tot aan gewelddadig extremisme

Ik wil graag samen met u het model doorlopen om te kijken op welke tredes u denkt dat de JIM-aanpak mogelijk is en waarom.

Vijfde trede

Jongere is bereid om terroristische daden uit te voeren. Op deze trede wordt alles vermeden wat de jongere van terroristische acties af kan houden.

Vierde trede

De radicale groep en hun overtuigingen staan centraal. De jongere heeft de overtuiging dat het doel de radicale middelen heiligt.

Derde trede

De jongere sluit zich aan bij een radicale groep (kan ook online) en maakt zich de overtuigingen van deze radicale groep eigen.

Tweede trede

Jongere ervaart nog steeds onrecht, voelt frustratie en boosheid en wordt agressief. Als het niet lukt om de agressie te verminderen kan de jongere een trede hoger klimmen.

Eerste trede

Jongere heeft het gevoel dat hij/ zij of de eigen groep oneerlijk wordt behandeld. Als een jongere op deze trede geen mogelijkheden vindt om de situatie te verbeteren, klimt hij/zij waarschijnlijk door naar de tweede trede.

Begane grond

Iedereen, inclusief jongere die zich onrechtvaardig behandeld voelt. Jongere die op zoek is naar oplossingen klimt een trede hoger.

Begeleiding

JIMs worden begeleid door een professional uit de jeugdzorg.

Professionals:

- Wat vindt u als professional prettig in de samenwerking met de JIMs?
- Hoe kunt u als professional het beste JIMs begeleiden in hun ondersteuning van jongeren met extreme idealen?
- Welke kennis en vaardigheden heeft een professional nodig om een JIM bij jongeren met extreme idealen goed te kunnen ondersteunen?
- Denkt u dat de inzet van een JIM voldoende is ter preventie van radicalisering bij jongeren met extreme idealen of ziet u nog andere voorwaarden/mogelijkheden?

JIMs:

- Wat heeft u als JIM prettig ervaren in de samenwerking met de professionals van Youké?
- Wat heeft u als JIM nodig van een professional om uw rol als JIM goed uit te kunnen voeren?
- Welke kennis en vaardigheden heeft een professional nodig om een JIM bij jongeren met extreme idealen goed te kunnen ondersteunen?
- Denkt u dat de inzet van een JIM voldoende is ter preventie van radicalisering bij jongeren met extreme idealen of ziet u nog andere voorwaarden/mogelijkheden?

Onderzoekers:

- Hoe kunnen professionals het beste JIMs begeleiden in hun ondersteuning van jongeren met extreme idealen?
- Welke kennis en vaardigheden heeft een professional nodig om een JIM bij jongeren met extreme idealen goed te kunnen ondersteunen?
- Denkt u dat de inzet van een JIM voldoende is ter preventie van radicalisering bij jongeren met extreme idealen of ziet u nog andere voorwaarden/mogelijkheden?

Aanbevelingen

- Zijn er nog zaken die we niet besproken hebben, waarvan u vindt dat ze van belang zijn voor dit onderzoek?
- Heeft u nog aanvullingen/vragen/aanbevelingen?

Opname uitAfsluiting:

Nogmaals bedankt voor het interview!

- Heeft u nog verdere vragen?
- Heeft u mijn contactgegevens?
- Kan ik u telefonisch/per e-mail benaderen wanneer ik nog aanvullende vragen heb?